

Nog vóór het standaardwerk van Burckhardt bestaat blijken zij goed thuis in de ingewikkelde kennis der Italiaansche primitieven. In Sienna bestudeeren zij de byzantijsche schilderkunst.

Maar deze hartstochtelijke beminnaars van de beeldende kunst verwaarloozden daarom niet de waarneming van land en volk.

Zij bezoeken het volkstheater, waar de stenterello optreedt, een komisch karakter dat de publieke opinie pleegt te vertolken, en op alles critiek uitoefent, zij bezoeken het Carnaval en het Corso, en beschrijven den beau monde. Zij vertellen van ontmoetingen, met een grappigen en bevalligen Mantuaanschen „polisson” met koetsiers en kellners, zij interviewen een ingezetene over rooverij. Zij teekenen afgeluisterde gesprekken op. Uitvoerig beschrijven zij een straatmuzikant en zijn repertoire, uitvoerig en met pathos — in den breede is ook een hofbal beschreven, met al de praal van uniformen, livreen, costuums, toiletten, en typeering van aanwezigen. Het hof — te Florence — zeer bourgeois, waar nauwelijks etiquette heerscht, heeft niettemin te gast een „*élégant et aristocratique monde féminin*”, omgeven van talrijke zwaar gedecoreerde heeren, onbekende generaals en hoogwaardigheidsbekleeders, die de decoratiewinkels bij het Palais Royal schijnen te hebben geplunderd....

Winkelstraten worden beschreven, zoowel als de ignobele stegen, die er in de steden van „*L'Italie d'hier*” zooals het boek heet, op uitkomen, steden als Padua, „de stad van den honger”, of „het nog Middeleeuwsche Bologna”, of Florence „*ville toute anglaise*” of Modena, waar iedereen in voortdurenden staat van verhuizing schijnt — men ziet, dat de impressionabele auteurs ook wel eenigszins generaliseerende karakteristieken durven te geven! Menig Italiaan herinnert hen aan een personage van Rafaël of een ander schilder.

Het is een zeer leesbaar boek, waarin men echter het liefst willekeurig een bladzij opslaat en blijft doorlezen tot een nieuw onderwerp het aangetroffene onderbreekt. Een boek vol geestdrift, vol uitroepen: Oh! en Ah!, waarop dan meestal volgt: „*les beaux dessins que*”.... of iets dergelijks.

Want, hoe open ook voor het leven van de straat, voor wereldsche vertooningen, voor culinaire indrukken, voor de sferische invloeden en de stemming van hun omgeving, onze twee reizigers zijn in hooge mate intellectueelen, eruditeten en kunstbegeerigen. Zij hebben niets van toeristen. Voor sight-seeing zijn ze te diep belangstellend, te intensief weetgierig. De conventioneele en banale meeningen schijnen hun te ontgaan, ze worden niet bevestigd en niet weersproken.

Hoe zijn de Italianen? een dergelijke generaliseerende vraag stellen zij zich niet. Zij kijken en kijken, worden het niet moede, zij zijn verzamelaars van impressies.

Deze houding van den geest maakt het boek, met zijn ordinair dрук, maar fijne prenten — de schetsen van Jules, waaraan men werkelijk wat